

Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes 2024. gada publiskais pārskats

Rīgā 2025

Saturs

Priekšvārds	3
1. Pamatinformācija	4
1.1. Iestādes juridiskais statuss un funkcijas, par kurām iestāde ir atbildīga, īstenotie darbības virzieni	4
1.2. Iestādes darbības vidēja termiņa prioritātes un mērķi	6
1.3. Iestādes īstenotās budžeta programmas	7
2. Iestādes darbības virzieni un sasniegtie rezultāti pārskata gadā	7
2.1. Kultūras vērtību apzināšana, izpēte un uzskaitē	7
2.2. Kultūras pieminekļu saglabāšanas uzraudzība un kontrole	8
2.3. Arhitektūras un nekustamā mākslas mantojuma vērtību saglabāšana un attīstība	10
2.4. Arheoloģiskā, vēstures un industriālā mantojuma saglabāšana un izmantošana	11
2.5. Kultūras priekšmetu aprites pārraudzība	11
2.6. Kultūras pieminekļu atbalsta pasākumu organizēšana un finansēšana	12
2.7. Kultūras mantojuma saglabāšanas, pieejamības un attīstības popularizēšana	13
2.8. Iestādes sniegtie pakalpojumi	17
2.9. Iestādes veiktie un pasūtītie pētījumi	19
2.10. Iestādes vadības un darbības uzlabošanas sistēmas	19
2.11. Iestādes darbības stratēģijas ieviešanas novērtējums pārskata gadā	21
3. Budžets un tā izlietojums pārskata gadā	24
4. Personāls	27
4.1. Amata vietu skaits un faktiskais vidējais nodarbināto skaits	27
4.2. Izglītība	27
4.3. Mainība	27
4.4. Skaits sadalījumā pa vecuma un dzimuma grupām	27
5. Komunikācija ar sabiedrību	28
6. Plānotie pasākumi 2025. gadā	28
6.1. Galvenie uzdevumi	28
6.2. Plānotie sadarbības projekti	29
6.3. Plānotie pētījumi	29

Priekšvārds

Latvijas kultūras mantojums ir tilts, kas vieno mūs ar iepriekšējām paaudzēm, un tā atbilstoša saglabāšana liek stabilus pamatus nākotnes identitātei. Kultūras mantojuma daudzveidīgās vērtības, kuras uztveram kā pašsaprotamas, ilgtermiņā saglabājas vien tad, ja tām ir atbildīgs saimnieks – tāds, kurš apzinās savu lomu savās rokās esošo vērtību aizsardzībā. Pārskats atspoguļo Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes (turpmāk – Pārvalde) ekspertu ieguldījumu, sargājot Latvijas materiālā kultūras mantojuma bagātību. Darbs kultūras mantojuma aizsardzībā ir dažādu izaicinājumu pilns, taču sniedz gandarījumu ar savu līdzdalību vērtību saglabāšanā, nodrošinot tā nodošanu nākotnes paaudzēm.

Apzinoties nozīmīgo iestādes misiju, 2024. gadu Pārvalde aizvadīja intensīvā darbā, arī darba apjoma pieauguma apstākļos, tajā pašā laikā saglabājot esošo nodarbināto skaitu. Piemēram, salīdzinot ar 2023. gadu, Pārvaldes speciālisti Būvniecības informācijas sistēmā izvērtēja 4 110 būvniecības dokumentācijas iesniegumus, kas iezīmēja 24% pieaugumu. Pārvaldes eksperti aktīvi strādājuši vairāku īpaši būtisku arhitektūras pieminekļu saglabāšanas un attīstības projektos, arheoloģisko vērtību aizsardzība 2024. gadā īpaši aktualizējās vēja elektrostaciju parku attīstības plānu kontekstā. Sekmīgi īstenotas Pārvaldes administrētās finansējuma programmas valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļiem. Turpināts darbs pie mantojuma pārvaldības procesu modernizācijas un caurskatāmības veicināšanas, stiprināts normatīvais ietvars, īstenoti nozīmīgi sadarbības projekti. Īpaši izceļama aktīvā līdzdalība starptautiskajā “CHARTER” aliansē, sadarbība ar Invalīdu un viņu draugu apvienību “Apeirons” un turpinātā sadarbība ar “Digitālās bibliotēkas” partneriem. Uzsākti jauni pētījumi par zemūdens mantojumu. Gada garumā liela vērība pievērsta izpratnes veicināšanai par vides pieejamības iespējamību arī kultūras pieminekļos. Kultūras mantojuma pārvaldības informācijas sistēma “Mantojums” attīstās par kultūras pieminekļu īpašniekiem, pašvaldībām un profesionāliem ērtu platformu.

Nozīmīgu pārmaiņu periodu iezīmēja gada nogale – pēc vairāk nekā trīsdesmit gadu darba Pārvaldi atstāja iestādes izveidotājs un ilggadējais vadītājs Dr. arch. Juris Dambis, kura ieguldījums kultūras mantojuma aizsardzības sistēmas izveidē un nostiprināšanā Latvijā ir neatsverams. Pārmaiņas vadībā iezīmēja arī plašāku refleksiju par kultūras mantojuma aizsardzības sistēmas nākotnes virzību, tās ilgtspēju un sabiedrisko nozīmi.

Neskatoties uz dažādiem ārējiem izaicinājumiem un ierobežotiem resursiem, 2024. gads iezīmējās ar mērķtiecīgu iestādes darba kvalitātes stiprināšanu, iekšējo procesu pilnveidi. Pateicos visiem nodarbinātajiem, sadarbības partneriem un sabiedrības pārstāvjiem, kas ar savu darbu un attieksmi veido Latviju par vietu, kur kultūras mantojums tiek novērtēts un uzturēts atbilstoši labākajai pasaules praksei.

Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes
vadītāja pienākumu izpildītāja (09.11.2024.–20.03.2025.),
vadītāja vietniece juridiskajos jautājumos
Vivita Vīksna-Bārbale

1. Pamatinformācija

1.1. Iestādes juridiskais statuss un funkcijas, par kurām iestāde ir atbildīga, īstenotie darbības virzieni

Latvijā valsts pārvaldi kultūras pieminekļu aizsardzībā un izmantošanā nodrošina Ministru kabinets, un to realizē Pārvalde.¹ Pārvalde ir kultūras ministra padotībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts kontroli kultūras pieminekļu aizsardzībā, veic kultūras mantojuma apzināšanu, izpēti un pieminekļu uzskaiti.²

Pārvalde darbojas saskaņā ar Pārvaldes nolikumu,³ kā arī ievēro starptautiskajās konvencijās nostiprinātos pamatprincipus. Pārvalde veic nolikumā un citos normatīvajos aktos noteiktās funkcijas un uzdevumus.

Lai nodrošinātu kultūras mantojuma saglabāšanu, Pārvaldei noteiktas šādas funkcijas:

- īstenot valsts pārvaldi kultūras pieminekļu aizsardzībā;
- pārzināt kultūras pieminekļus valsts teritorijā.⁴

Īstenojot funkcijas, Pārvalde:

- apzina objektus, kuriem ir kultūras vērtība;
- izvērtē objektu atbilstību valsts, reģiona vai vietējās nozīmes kultūras pieminekļa statusam;
- sagatavo kultūras ministram priekšlikumus par attiecīgā kultūras pieminekļa iekļaušanu valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā vai svītrošanu no tā;
- nosaka kultūras pieminekļu aizsardzības zonas un to uzturēšanas režīmu;
- uztur valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu reģistru;
- izvērtē un saskaņo būvprojektus, kas izstrādāti kultūras pieminekļiem vai objektiem, kas atrodas kultūras pieminekļu aizsardzības zonā;
- ja nepieciešams, izsniedz nosacījumus un tehniskos noteikumus būvprojektēšanai kultūras pieminekļos un objektos, kuri atrodas kultūras pieminekļu aizsardzības zonā;
- izsniedz atļaujas saimnieciskās darbības veikšanai kultūras pieminekļī vai tā aizsardzības zonā;
- pieņem lēmumus par saimnieciskās darbības apturēšanu kultūras pieminekļī vai tā aizsardzības zonā, ja tiek pārkāpti kultūras pieminekļu aizsardzības noteikumi;

¹ Likums "Par kultūras pieminekļu aizsardzību", 5. pants. <https://likumi.lv/ta/id/72551#p5>

² Turpat, 26. pants. <https://likumi.lv/ta/id/72551#p26>

³ Ministru kabineta 2004. gada 9. novembra noteikumi Nr. 916 "Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes nolikums". <https://likumi.lv/ta/id/96371>

⁴ Turpat, 2. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/96371#p2>

- izsniedz kultūras pieminekļu īpašniekiem (valdītājiem) norādījumus par attiecīgā kultūras pieminekļa izmantošanu un saglabāšanu;
- izsniedz atļaujas izpētes darbu veikšanai kultūras pieminekļos;
- izsniedz atļaujas būvniecībai, kā arī remonta (renovācijas), konservācijas, restaurācijas vai rekonstrukcijas darbu veikšanai kultūras pieminekļos vai to aizsardzības zonās;
- no īpaši šādiem mērķiem iedalītiem līdzekļiem finansē kultūras pieminekļu pētniecības, glābšanas un restaurācijas darbus, kā arī citus ar pieminekļu aizsardzību saistītus pasākumus;
- sniedz atzinumu par to, vai attiecīgais kultūras piemineklis ir piemērots ekspluatācijai;
- pieņem lēmumu par vidi degradējoša statusa noteikšanu objektam, kurš atrodas kultūras pieminekļa teritorijā vai tā aizsardzības zonā;
- nosaka kultūras pieminekļa kultūrvēsturisko vērtību, lai noteiktu atlīdzību par kaitējumu, kas tam nodarīts;
- organizē pasākumus, kas saistīti ar mūsdienu arhitektūras kvalitātes uzlabošanu kultūras pieminekļu teritorijās un to aizsardzības zonās;
- pieņem lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu;
- pieņem lēmumu par valsts pirmpirkuma tiesību izmantošanu vai atteikšanos no tām, ja īpašnieks atsavina valsts nozīmes kultūras pieminekli;
- izsniedz atļaujas mākslas priekšmetu un antīko priekšmetu izvešanai uz ārvalstīm;
- organizē nelikumīgi izvesto kultūras priekšmetu atdošanas procedūru.⁵

Lai īstenotu noteiktās funkcijas un izpildītu dotos uzdevumus, Pārvalde organizē darbību šādos virzienos:

Darbības virzieni
Kultūras vērtību apzināšana, izpēte un uzskaitē
Kultūras pieminekļu saglabāšanas uzraudzība un kontrole
Arhitektūras un nekustamā mākslas mantojuma vērtību saglabāšana un attīstība
Arheoloģiskā, vēstures un industriālā mantojuma saglabāšana un izmantošana
Kultūras priekšmetu aprites pārraudzība
Kultūras pieminekļu atbalsta pasākumu organizēšana un finansēšana
Kultūras mantojuma saglabāšanas, pieejamības un attīstības popularizēšana

⁵ Turpat, 3. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/96371#p3>

Atbilstoši Pārvaldes nolikumam tās darbu vada vadītājs, un vadītājam ir divi vietnieki – vietnieks juridiskajos jautājumos un vietnieks administratīvajos jautājumos. Pārvaldē ir sešas daļas – Administratīvā daļa, Kultūras mantojuma informācijas centrs, Arhitektūras un mākslas daļa, Arheoloģijas un vēstures daļa, Kultūras priekšmetu aprites daļa un Nodrošinājuma daļa – un piecas reģionālās nodaļas – Latgales reģionālā nodaļa, Zemgales reģionālā nodaļa, Vidzemes reģionālā nodaļa, Kurzemes reģionālā nodaļa un Rīgas reģionālā nodaļa –, kā arī Latvijas Arhitektūras muzejs un vadības birojs.

2024. gada 8. novembrī Pārvaldē darbu beidza tās ilggadējais vadītājs Juris Dambis, kurš vadīja Pārvaldi kopš tās dibināšanas un licis pamatus kultūras mantojuma aizsardzības sistēmai Latvijā. 2024. gada oktobrī Valsts kanceleja uz Pārvaldes vadītāja amata vietu izsludināja atklātu konkursu, un jauna vadītāja iecelšana plānota 2025. gadā.

1.2. Iestādes darbības vidēja termiņa prioritātes un mērķi

Pārvalde 2023.–2027. gada plānošanas periodam ir noteikusi šādas prioritātes un mērķus,⁶ kas vienlaikus ir arī personāla vadības stratēģiskie mērķi, kā būtiskākās vērtības izceļot cilvēku, pozitīvu un profesionālu darba attiecību kultūru, rūpes par sadarbības partneriem, kā arī drošu, ērtu darba vidi un labbūtību tajā:

Prioritātes	Mērķi
Profesionāla, motivēta, novērtēta, uz attīstību un rezultātu vērsta komanda	Nodrošināta augstas kvalifikācijas profesionālu speciālistu noturēšana, piesaiste un izaugsme.
	Panākta ieguldījumam atbilstoša un valsts pārvaldē konkurētspējīga atalgojuma sistēma.
	Efektīva procesu un risku pārvaldība.
Uzticams, uz rezultātu vērsts sadarbības partneris, kuram rūp klienta vajadzības	Turpināta sabiedrības, tostarp konsultatīvo padomju, līdzdalība profesionālu un caurskatāmu lēmumu pieņemšanā.
	Sekmēta arvien plašāka kultūras mantojuma nozīmes izpratne.
	Konsultē vispirms!
Droša un videi draudzīga darba vide	Nodarbinātajam veidota laba un droša darba vide.
	Atbildība par nākotni.

⁶ "Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes darbības stratēģija 2023.–2027. gadam", atstiprināta ar Pārvaldes 2023. gada 28. decembra rīkojumu Nr. 1/35/2023 "Par Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes darbības stratēģijas 2023.–2027. gadam apstiprināšanu".

1.3. Iestādes īstenotās budžeta programmas

Pārvalde pārskata gadā īstenoja šādas budžeta programmas (apakšprogrammas):

Programmas numurs un nosaukums	Apakšprogrammas numurs un nosaukums
21.00.00 – Kultūras mantojums	–
22.00.00 – Kultūras projekti un investīcijas	22.02.00 – Kultūras pasākumi, sadarbības līgumi un programmas
70.00.00 – Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana	70.15.00 – Eiropas Savienības programmas Erasmus+ projektu īstenošanas nodrošināšana
71.00.00 – Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumentu finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana	71.06.00 – Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto projektu un pasākumu īstenošana
99.00.00 – Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem	–

2. Iestādes darbības virzieni un sasniegtie rezultāti pārskata gadā

2.1. Kultūras vērtību apzināšana, izpēte un uzskaitē

Kultūras vērtību apzināšana un definēšana ir sarežģīts un atbildīgs darbs, kas prasa dažādu jomu kompetentu speciālistu iesaisti un rūpīgu analīzi, nodrošinot valstij svarīgo vērtību aizsardzību, sekojot līdzi laikmeta tendencēm, vienlaikus ievērojot pēctecību un uzturot kvalitāti. Informācija par valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu tiek glabāta Pārvaldes Kultūras mantojuma informācijas centrā, kur gan Pārvaldē nodarbinātie, gan klienti var iegūt informāciju par kultūras pieminekļiem Latvijā un tajos notikušajām izmaiņām gadu laikā.

Jaunu objektu iekļaušana valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā notiek gan pēc objektu īpašnieku iniciatīvas, gan Pārvaldes un citu jomas speciālistu atklājumiem.

Uz 2024. gada 31. decembri valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā bija **8 978 objekti** (3 998 (44,53%) valsts nozīmes kultūras pieminekļi, 3 410 (37,98%) reģiona nozīmes kultūras pieminekļi un 1 570 (17,49%) vietējās nozīmes kultūras pieminekļi). 2024. gadā valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts papildināts ar 22 jauniem kultūras pieminekļiem.

Kultūras pieminekļu tipoloģiskais sadalījums

uz 31.12.2024.	Valsts nozīmes	Reģiona nozīmes	Vietējās nozīmes	Kopā:	% no kopējā pieminekļu skaita
Arhitektūras pieminekļi	963	1 439	1 105	3 507	39,05%
Mākslas pieminekļi	2 026	602	125	2 753	30,65%
Arheoloģijas pieminekļi	862	1 311	318	2 491	27,73%
Pilsētībūvniecības pieminekļi	19	18	10	47	0,52%
Industriālie pieminekļi	22	5	2	29	0,32%
Vēsturisku notikumu vietas	109	36	10	155	1,73%
Kopā:	4 001	3 411	1 570	8 982*	
Kustamie kultūras pieminekļi	1 141	385	112	1 638	18,24%
Nekustamie kultūras pieminekļi	2 857	3 025	1 458	7 340	81,76%

* Summa nesakrīt ar kopskaitu, jo dažiem kultūras pieminekļiem ir vairākas tipoloģiskās grupas.

2024. gadā valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļautie objekti

	Valsts nozīmes	Reģiona nozīmes	Vietējās nozīmes	Kopā:
Arhitektūras pieminekļi	—	2	—	2
Mākslas pieminekļi	2	—	—	2
Arheoloģijas pieminekļi	7	9	—	16
Vēsturisku notikumu vietas	1	—	1	2
Kopā:	10	11	1	22

No iekļautajiem objektiem vislielāko skaitu veido arheoloģijas pieminekļi – 16 pilskalni.

Pārskata gadā veikti uzlabojumi kultūras mantojuma pārvaldības informācijas sistēmas “Mantojums” programmatūrā un darbībā.

2.2. Kultūras pieminekļu saglabāšanas uzraudzība un kontrole

Profesionāli izsvērtas un konkrētas prasības ir kultūras mantojuma aizsardzības darba stūrakmens, kas ilgtermiņā nodrošina vērtību saglabātību, vienlaikus sekmējot kvalitatīvu attīstību. Latvijā gadu gaitā ir izveidota stabila kultūras pieminekļu saglabātības stāvokļa un izmaiņu kontroles sistēma, kas ietver nosacījumu izstrādi teritoriju plānošanas procesā, plānojuma dokumentāciju izvērtēšanu, norādījumu izdošanu katra konkrēta kultūras pieminekļa saglabāšanai,

ar kultūras pieminekļu un to apkārtējās vides pārveidošanu saistītu būvprojektu izvērtēšanu, kultūras pieminekļu izpēti uzraudzību, kultūras pieminekļu un to aizsardzības zonu regulāru pārbaudi dabā. Sistēmā ir detalizēti noteiktas visas procedūras, kuras tiek dokumentētas. Pārvalde nodrošina noteikto pasākumu kompleksu īstenošanu un klientu profesionālu apkalpošanu, konsultēšanu, valsts interesēs cenšoties akcentēt labāko kultūras pieminekļu aizsardzības praksi.

Kultūras pieminekļu saglabātības stāvoklis (%) 2024. gadā

	Kurzeme	Latgale	Vidzeme	Zemgale	Rīga	KOPĒJAIS
<i>Labs</i>	69%	70%	32%	34%	59%	54%
<i>Apmierinošs</i>	27%	29%	57%	58%	36%	40%
<i>Neapmierinošs</i>	3%	0%	7%	7%	4%	4%
<i>Avārijas</i>	1%	1%	3%	1%	0%	1%
<i>Gājis bojā</i>	0%	0%	1%	0%	1%	1%

Pārskata gadā *labs* un *apmierinošs* kultūras pieminekļu saglabātības stāvoklis kopā veidoja **94%**. Vislabākais kultūras pieminekļu saglabātības stāvoklis bija Latgalē un Kurzemē, savukārt procentuāli lielākais neapmierinošais saglabātības stāvoklis – Vidzemē un Zemgalē.

Nodrošinot valsts un reģiona nozīmes kultūras pieminekļu, kā arī valsts aizsargājamu kultūras pieminekļu aizsardzības zonu uzraudzību un kontroli, Pārvaldes reģionālās nodaļas pārskata gadā:

- veica 3 271 kultūras pieminekļu apsekojumu un sastādīja apsekošanas aktus, t. sk. arī par īpaši aizsargājamiem kultūras pieminekļiem rīcībai krīzes situācijās, turpināja kultūras pieminekļu publiskās pieejamības izvērtējumu, kā arī ievadīja aktuālo informāciju kultūras mantojuma pārvaldības informācijas sistēmā “Mantojums”;
- nodrošināja kultūras pieminekļu konservācijas un restaurācijas programmas un sakrālā mantojuma saglabāšanas programmas ietvaros veikto darbu uzraudzību un kontroli;
- veica darbu ar avārijas un neapmierinošā stāvoklī esošiem kultūras pieminekļiem, bezsaimnieka objektiem, nodrošināja kultūras pieminekļu saglabāšanas un glābšanas problēmu risināšanu;
- izvērtēja kultūras pieminekļu konservācijas, restaurācijas, remonta, rekonstrukcijas u. c. saimnieciskās darbības dokumentāciju, sagatavoja un izsniedza lēmumus, atzinumus, norādījumus un rekomendācijas atbilstoši kompetencei, sagatavoja un nosūtīja atbildes vēstules uz iesniegumiem, uzsāka administratīvo pārkāpumu lietvedību pēc nepieciešamības, kā arī informēja, konsultēja kultūras pieminekļu īpašniekus, pašvaldības u. c. valsts un

profesionālas organizācijas par kultūras mantojuma aizsardzības, saglabāšanas, izmantošanas un attīstības jautājumiem;

- Pārvaldes Rīgas reģionālā nodaļa pastiprināti uzraudzīja valsts nozīmes arhitektūras pieminekli “Brāļu kapu ansamblis” un valsts nozīmes mākslas pieminekli “Brāļu kapi” veiktos darbus un finansējuma izlietojumu;
- Pārvaldes Zemgales reģionālā nodaļa operatīvi reaģēja uz vasaras plūdiem Jelgavas pilsētā un vētras “Kirstija” radītajiem postījumiem Bauskā, veicot postījumu fiksāciju un sniedzot konsultācijas pašvaldībām to novēršanai.

2.3. Arhitektūras un nekustamā mākslas mantojuma vērtību saglabāšana un attīstība

Īstenojot arhitektūras un nekustamā mākslas mantojuma kā būtiskas telpiskās vides sastāvdaļas vērtību saglabāšanu un attīstību 2024. gadā:

- veikta vairāku nozīmīgu objektu restaurācijas, rekonstrukcijas un pārbūves projektu izvērtēšana:
 - ar Rīgas pils kastelas restaurācijas un rekonstrukcijas plānoto 3. kārtu saistītie jautājumi;
 - Rīgas Doma baznīcas pamatu pastiprināšanas projekts;
 - Sv. Pētera baznīcas attīstības vīzija;
 - Lielās Ģildes pārbūves darbi, restaurācijas, rekonstrukcijas, energoefektivitātes un vides pieejamības nodrošināšanas risinājumi;
 - Paula Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas vēsturisko korpusu restaurācija un pārbūve;
 - Vāgnera nama restaurācija un pārbūve;
 - Lielstraupes pils restaurācija un atjaunošana;
- vērtēti nozīmīgi attīstības projekti Rīgas vēsturiskā centra teritorijā un aizsardzības zonā:
 - divu kvartālu apbūves attīstības projekts starp Kaļķu, Tirgoņu, Mazo Jaunavu un Mazo Monētu ielu (sadarbībā ar UNESCO Pasaules mantojuma centru);
 - kvartāla attīstība Tērbatas ielā 75;
 - kvartāla attīstība Ģertrūdes ielā 129;
 - Vaļņu un Kungu ielas pārbūves un labiekārtojuma projekts;
- Pārvaldes pārstāvji piedalījās Valsts kancelejas un Kultūras ministrijas rīkotajā Inovāciju sprintā ar galveno uzdevumu – pārskatīt normatīvo regulējumu arhitektūras ideju konkursu organizēšanai un vēsturisko zemes vienību robežu pārkārtošanai pilsētu vēsturiskajos centros. Sesijās iesaistītie galarezultātā vienojās, ka nav nepieciešams veikt izmaiņas normatīvo aktu regulējumā, lai padarītu skaidrāku procesu virzību, bet ir nepieciešams veidot procesu ceļa kartes un īstenot skaidrojošo darbu;
- risināti varianti solāro paneļu izmantošanai baznīcu un muižu teritorijās;

- notikusi 41 Plānojumu izskatīšanas komisijas sanāksme, kurā kopumā izskatīti 317 jautājumi, kā nozīmīgākie minami atzinumu sniegšana par Jēkabpils novada, Preiļu novada, Tukuma novada, Jelgavas novada, Saulkrastu novada, Ventspils novada un Bauskas novada teritorijas plānojumu redakcijām, kā arī vairākkārtēja Rīgas Tehniskās universitātes kompleksa Ķīpsalā lokālplānojuma risinājumu izskatīšana un atzinumu sniegšana;
- izvērtēti 4 110 būvniecības dokumentācijas iesniegumi Būvniecības informācijas sistēmā (BIS), kas kopumā veidoja 24% pieaugumu, salīdzinot ar 2023. gadu, veikti 59 elektroniski saskaņojumi ārpus BIS, izsniegtas 1 766 atļaujas, 285 īpašās prasības (nosacījumi), būvprojektu un tehnisko nosacījumu pieprasījumi, kā arī veikta sarakste ar fiziskām un juridiskām personām (450 dokumenti).

2.4. Arheoloģiskā, vēstures un industriālā mantojuma saglabāšana un izmantošana

Nodrošinot arheoloģiskā, vēstures un industriālā mantojuma saglabāšanu un izmantošanu pārskata gadā:

- sniegti viedokļi Vides pārraudzības valsts birojam par ietekmes uz vidi novērtējumiem deviņiem plānotajiem vēja elektrostaciju parkiem Latvijā;
- turpināts iepriekšējos gados iesāktais darbs ar dzelzceļa līnijas “Rail Baltica” projektēšanas materiāliem, tos izskatot kultūras mantojuma saglabāšanas aspektā;
- konsultēti Konrāda kvartāla Cēsīs, Torņa ielā, būvprojekta attīstītāji un īstenotāji par arheoloģiskajos izrakumos atklātā Cēsu viduslaiku pils aizsargmūra fragmenta turpmākas saglabāšanas un integrēšanas jaunajā būvē iespējām; projekts saskaņots, un aizsargmūra fragments turpmāk tiks konservēts un eksponēts;
- sekmējot zemūdens mantojuma apzināšanu:
 - uzsākti divi pētījumi – “Zemūdens kultūrvēsturiskā mantojuma apzināšana Daugavgrīvas un Buļļu piekrastes zonā Rīgas līcī” un “Burinieka vraka kultūrvēsturiskā izpēte Rīgas līcī starp Ragaciemu un Enguri”;
 - jaunatklāta objekta statuss noteikts koka kuģa vrakam “Daugavgrīvas vraks V” ar mortīru šāviņu kravu Rīgas līcī pie Daugavgrīvas.

2.5. Kultūras priekšmetu aprites pārraudzība

2024. gadā, īstenojot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas pasākumus kustamā mantojuma aizsardzības darbā un veicot kultūras priekšmetu aprites pārraudzību:

- Pārvaldes pārstāvji piedalījās Finanšu ministrijas organizētās Uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības platformas sanāksmēs, kā arī sanāksmē ar Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komitejas (“Moneyval”) ekspertu un

divu dienu apmācībā “Moneyval” darba grupas nefinanšu sektora uzraudzības institūciju pārstāvjiem;

- Pārvalde izsniedza 138 kultūras priekšmetu izvešanas atļaujas, 42 izziņas par kultūras priekšmetu izvešanas pieļaujamību, kā arī sniedza 190 konsultācijas par kultūras priekšmetu aprites jautājumiem;
- Pārvaldes pārstāvji, atsaucoties uz UNESCO 1970. gada Konvencijas par kultūras priekšmetu nelikumīgas ieviešanas, izvešanas un īpašumtiesību maiņas aizliegšanu un novēršanu sekretariāta aicinājumu, iesaistījās Virtuālā nozagto kultūras priekšmetu muzeja⁷ ekspozīcijas izveidē.

2.6. Kultūras pieminekļu atbalsta pasākumu organizēšana un finansēšana

Pārvaldes administrētajās finansēšanas programmās un mērķdotācijās 2024. gadā sadalīts vēsturiski lielākais finansējums – 6 187 497 eiro:

- kultūras pieminekļu konservācijas un restaurācijas programmas 2024. gada konkursam Pārvalde saņēma 141 pieteikumu par kopējo summu 2 109 173,24 eiro. Izvērtējot visus pieteikumus, atbalsta finansējums tika piešķirts 54 objektiem par kopējo summu 535 000 eiro, no tiem astoņiem objektiem Rīgā, vienpadsmit Vidzemē, trīspadsmit Latgalē, desmit Zemgalē un divpadsmit Kurzemē. Finansējums tika piešķirts gan restaurācijas, konservācijas un neatliekamajiem glābšanas darbiem, gan arī tehnisko apsekošanas aktu, dokumentāciju, arhitektoniski māksliniecisko inventarizāciju izstrādēm un izpētēm. Līgumi tika noslēgti ar 53 finansējuma saņēmējiem par kopējo summu 525 000 eiro;
- sakrālā mantojuma finansēšanas programmā tika iesniegti 72 pieteikumi par kopējo summu 4 982 558,04 eiro. Konkursa ietvaros finansējums tika piešķirts 23 objektiem par kopējo finansējumu 1 milj. eiro, un finansējuma ietvaros sakrālajos objektos veikti dažādi restaurācijas un konservācijas darbi, kas ietver gan jumta seguma atjaunošanu un būvju fasāžu atjaunošanu, gan restaurācijas dokumentācijas projektu izstrādi, gan altāru, solu un mākslas darbu restaurāciju;
- no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem piešķirts finansējums ārkārtas situācijas novēršanas darbiem Rīgas Svētā Jēkaba katoļu baznīcā un tās ēku kompleksā, Sv. Trīsvienības–Dievmātes atdusas pareizticīgo baznīcā, Aglonas bazilikas svētceļnieku komunikācijas centrā un Rīgas Doma baznīcā 4 569 497 eiro apmērā.

2024. gadā Brīvības pieminekļa un Rīgas Brāļu kapu apsaimniekošanai no valsts budžeta līdzekļiem piešķirti 986 333 eiro. Pārvalde nodrošināja ar Rīgas pieminekļu aģentūru noslēgtā deleģēšanas līguma uzraudzību par Brīvības pieminekļa un Rīgas Brāļu kapu apsaimniekošanas programmas 2023.–2025. gadam īstenošanu. 2024. gada 26. novembra Ministru kabineta sēdē apstiprināti grozījumi

⁷ Tas būs pirmais virtuālais muzejs, kas veltīts nozagtajām kultūras vērtībām, izmantojot modernākās 3D un virtuālās realitātes tehnoloģijas.

Brīvības pieminekļa un Rīgas Brāļu kapu apsaimniekošanas programmā. Pārskata gadā notikušas trīs Brīvības pieminekļa un Rīgas Brāļu kapu padomes sēdes, lai pārrunātu Brīvības pieminekļa un Rīgas Brāļu kapu saglabāšanas, uzturēšanas, izpētes un atjaunošanas programmas 2023.–2025. gadam īstenošanas gaitu un paveiktos darbus.

2.7. Kultūras mantojuma saglabāšanas, pieejamības un attīstības popularizēšana

No 2024. gada notikumiem izceļami:

- pasākuma “Ēnu dienas 2024” (04.04.2024.) ietvaros Pārvaldē kultūras mantojuma sarga profesiju iepazīna 16 skolēni no dažādām Latvijas vietām vecumā no 10 līdz 18 gadiem;
- Pārvaldes pārstāvis piedalījās starptautiskajā konferencē “Kultūras mantojums un noturība: Ziemeļvalstu un Baltijas valstu konference civilās gatavības jautājumos” Stokholmā, Zviedrijā (11.–12.06.2024.), lai dalītos pieredzē un diskutētu par gatavību nosargāt kultūras mantojumu;
- Pārvaldes arheologi piedalījās ikgadējo “Eiropas Arheoloģijas dienu”⁸ pasākumos (14.–15.06.2024.)

Siguldā, Turaidā, Āraišos, Cēsīs un Rīgā, kuros plašāka sabiedrība tika iepazīstināta ar arheologu darba daudzpusību, metodēm un ikdienu;

- Pārvalde organizēja ikgadējās “Eiropas kultūras mantojuma dienas”⁹ (06.–08.09.2024.), kuru

“Eiropas kultūras mantojuma dienu” atklāšanas pasākums ēku ansamblī “Trīs brāļi”

norisē vairāk kā 50 kultūras pieminekļos Latvijā notika pasākumi par kultūras mantojuma pieejamības un drošības tēmu, pievēršot uzmanību trīs galvenajiem virzieniem – kultūras mantojuma publiskā pieejamība, piekļūstamība cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem un drošība, kas ietver arī sabiedrības atbildību un zināšanas par kultūras vērtību saglabāšanu. Izdots ikgadējais katalogs ar tēmas

⁸ Eiropas Arheoloģijas dienas kopš 2019. gada kļuvušas par Eiropas mēroga tradīciju, piedāvājot plašākai sabiedrībai iepazīties ar arheologu darbu un interesentiem iesaistīties arī praktiskās aktivitātēs.

⁹ Pārvalde Eiropas kultūras mantojuma dienas Latvijā organizē kopš 1995. gada. Šī skaistā un Eiropas kultūrai nozīmīgā tradīcija ik gadu septembrī dod iespēju plašai sabiedrībai vairāk iepazīt un izbaudīt kultūras mantojumu.

atspoguļojumu 66 kultūras pieminekļos vai to grupās visā Latvijā. Atklāšanas pasākuma ietvaros organizēta diskusija un pieņemta rezolūcija, kas publicēta Pārvaldes oficiālajā tīmekļvietnē

<https://www.nkmp.gov.lv/lv/jaunums/diskusijas-kulturas-mantojuma-pieejamiba-un-drosiba-rezolucija>;

- Pārvaldes Latvijas Arhitektūras muzejā atklātas izstādes “Miera stāvokļa sapņi”, “Divi Ģēniji” un ceļojoša izstāde “Gadsimta būves”;
- Pārvalde sadarbībā ar Latvijas Nacionālo bibliotēku iesaistījās “*Twin it!*” kampaņā,¹⁰ kā pirmo objektu digitālajā krātuvē iesniedzot Brīvības pieminekļa 3D modeli. Piemineklis

Izstādes “Miera stāvokļa sapņi” publicitātes foto

Brīvības pieminekļa 3D modelis

izvēlēts kā izcils tēlniecības un arhitektūras sintēzes paraugs, nozīmīgākais Latvijas valsts un Latvijas tautas neatkarības un brīvības simbols. 3D modeļa iegūšanai piemineklis uzmērīts, izmantojot 3D lāzerskenēšanas metodi;

- Pārvaldes pārstāvji piedalījās Digitālās bibliotēkas¹¹ atklāšanas pasākumos Jelgavā, Cēsīs un Daugavpilī, aicinot katru līdzdarboties Digitālās bibliotēkas veidošanā;

- Pārvaldes pārstāvji piedalījās Rīgas domes un

Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvijas vēstures institūta organizētajā zinātniskajā konferencē “Salauztā ainava – vēsture un arhitektūra” 09.10.2024., kas aplūkoja kara ietekmi uz pilsētvidi un kultūras mantojumu;

¹⁰ “*Twin it!*” Eiropas kultūra 3D – kampaņa paredz kopējā Eiropas datu telpā veidot kvalitatīvu simbolisku Eiropas kultūras vērtību paraugu krātuvē 3D formātā. Kampaņu pēc Eiropas Komisijas rekomendācijas īsteno Eiropas digitālā bibliotēka *Europeana*, kas dod iespēju iepazīt Eiropas kultūras mantojumu digitālā veidā. Digitālo dvīņu radīšanas mērķis ir ne tikai darīt pieejamāku, bet arī aizsargāt un saglabāt kultūras mantojumu nākamajām paaudzēm, vienlaikus atbalstot dalībvalstis to 3D digitalizācijas un saglabāšanas centienos.

¹¹ Digitālās bibliotēkas vadošie partneri ir Latvijas Nacionālais arhīvs, Kultūras informācijas sistēmu centrs, Pārvalde un Latvijas Nacionālā bibliotēka. Vietne tapusi septiņu gadu laikā, un tās veidošanu līdzfinansēja Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Latvijas valsts. Digitālajā bibliotēkā ir vairāk nekā 3,8 miljoni digitālo vienību no Latvijas arhīvu, muzeju, bibliotēku, organizāciju, kopienu un privātpersonu uzkrātajiem attēliem, dokumentiem, periodiskajiem izdevumiem, grāmatām, kartēm, muzeju priekšmetiem, gleznām, notīm kinofilmām, skaņas un video ierakstiem.

- 24.10.2025. Kolkā atklāta zemūdens kultūras mantojumam veltīta izstāde “Stāsti no jūras dzelmes” un organizēts seminārs, kurā piedalījās arī Pārvaldes pārstāvji;
- Pārvalde turpināja sadarbību ar Invalīdu un viņu draugu apvienību “Apeiron” kultūras pieminekļu pieejamības uzlabošanā, uzsverot pārdomātu, kvalitatīvu vides dizaina

Pārvaldes un “Apeirona” pārstāvju kopbilde

- risinājumu īstenošanu. 05.11.2024. kopā ar Rīgas domi un Eiropas pieejamības resursu centru “Accessible EU” organizēts forums “Kultūras mantojuma pieejamība – mīti un realitāte”, kura ietvaros diskutēja par izaicinājumiem un risinājumiem vēsturisko ēku pieejamības uzlabošanai;
- Pārvalde organizēja Eiropas mantojuma zīmes¹² Latvijas nacionālo atlasu kandidātobjektu virzībai uz Eiropas Savienības atlasu ar mērķi stiprināt Eiropas pilsoņu, jo īpaši jauniešu, piederības izjūtu Eiropas Savienībai un uzlabot savstarpējo sapratni un kultūru dialogu. Eiropas Komisijai sniegta atskaite par Eiropas mantojuma zīmes objekta ēku ansambļa “Trīs brāļi” aktivitāšu īstenošanu;
 - Pārvalde nodrošināja aktīvu līdzdalību Eiropas Savienības Erasmus+ programmas projekta “CHARTER: Cultural Heritage Actions to Refine Training, Education and Roles” aktivitāšu īstenošanā. Lai nodrošinātu projekta rezultātu ilgtspēju, sadarbībā ar citiem projekta partneriem tika izstrādāta prasmju stratēģija kultūras mantojuma nozarei, veikta analīze par Eiropas Savienības un nacionālajiem plānošanas dokumentiem, kas paredz prasmju un zināšanu pilnveidi kultūras mantojuma nozarē, kā arī izstrādāti priekšlikumi alianses dibināšanai;

¹² Eiropas mantojuma zīmi piešķir objektiem, kam piemīt liela simboliska Eiropas nozīmes vērtība un kas raksturo Eiropas kopīgo vēsturi un Eiropas Savienības izveidi, kā arī Eiropas integrācijas procesa pamatā esošās Eiropas vērtības un cilvēktiesības.

- Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētā divpusējās sadarbības projekta “3D skenēšana un jaunās

3D skenēšanas darbi Jūrmalā, klātesot pārstāvjiem no Latvijas un Norvēģijas nacionālajām kultūras mantojuma pārvaldēm

tehnoloģijas kultūras mantojuma pārvaldībā” ietvaros Pārvalde organizēja semināru “3D un jaunās tehnoloģijas kultūras mantojuma saglabāšanā un pārvaldībā” (27.–28.02.2024.), kurā speciālisti un eksperti no Latvijas un Norvēģijas iepazīstināja ar 3D datu ieguves un izmantošanas specifiku, kā arī pieredzi kultūras mantojuma 3D digitalizācijā. Kā arī aktīvs darbs noritēja pie rokasgrāmatas izstrādes, kurā viegli saprotamā veidā būs sniegta informācija par mūsdienu tehnoloģijām kultūras mantojuma pārvaldīšanā un saglabāšanā, aprakstot gan atbilstošākās metodes konkrētiem kultūras mantojuma veidiem, gan sniedzot ieskatu Latvijas un Norvēģijas labās prakses piemēros šo tehnoloģiju izmantošanā;

- turpinājās darbs pie Latvijas arhitektūras un mākslas pieminekļu rokasgrāmatas sagatavošanas un izdošanas latviešu un vācu valodās. Rokasgrāmatā atbilstoši DEHIO ceļvežu

DEHIO – Austrumeiropas arhitektūras un mākslas pieminekļu profesionālais portāls

- principiem un specifikai iecerēts apkopot jaunāko zinātnisko informāciju par līdz pat 1 300 nozīmīgākajiem arhitektūras un mākslas pieminekļiem Latvijā;
- saskaņā ar Kultūras ministrijas aicinājumu Pārvalde izveidoja Kultūras pieminekļu nozares sabiedrisko organizāciju padomi, kuras darbības mērķis ir koordinēt un sekmēt kultūras pieminekļu aizsardzības valsts institūciju un nozarē iesaistīto sabiedrisko organizāciju sadarbību kultūras pieminekļu aizsardzības darbā Latvijā;
 - Pārvaldes struktūrvienību vadītāji, eksperti un speciālisti piedalījās konferencēs, semināros, lekcijās, izglītojošos pasākumos, darba grupās, komisijās, kā arī starptautisku organizāciju darbā (piem., Eiropas Arheoloģijas padomē, Baltijas jūras reģiona Kultūras mantojuma komitejas Zemūdens kultūras mantojuma darba grupā, Eiropas Komisijas ģenerāldirektorātu organizētās darba grupās).

2.8. Iestādes sniegtie pakalpojumi

Pārvalde klientiem sniedz šādus valsts pārvaldes pakalpojumus atbilstoši tās kompetencei:

1. objekta atbilstības valsts aizsargājama kultūras pieminekļa statusam noteikšana;
2. informācijas sniegšana par valsts aizsargajamiem kultūras pieminekļiem;
3. atļauja izpētes darbiem;
4. teritorijas attīstības plānošanas dokumentu un zemes ierīcības projektu atbilstības kultūras pieminekļu aizsardzības prasībām novērtējums;
5. nosacījumi – kultūras pieminekļu aizsardzības prasības – kultūras pieminekļu un to aizsardzības zonu pārveidošanai (uzziņa);
6. saskaņojums ar kultūras pieminekļu un to aizsardzības zonu pārveidojumiem saistītai dokumentācijai;
7. atļauja saimnieciskās darbības veikšanai kultūras pieminekļī un tā aizsardzības zonā (kultūras pieminekļa un tā vides pārveidojumiem);
8. atzinums par veikto darbu atbilstību Pārvaldes saskaņotam projektam vai Pārvaldes izsniegtai darbu atļaujai;
9. atzinums par kultūras pieminekļa saglabāšanu un izmantošanu atbilstoši kultūras pieminekļu aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām;
10. kultūrvēsturiskās vērtības līmeņa noteikšana ēkām (būvēm un to atsevišķiem elementiem) Rīgas vēsturiskajā centrā un tā aizsardzības zonā;
11. kultūras pieminekļa kultūrvēsturiskās vērtības noteikšana, lai noteiktu atlīdzību par kaitējumu, kas tam nodarīts;
12. finanšu līdzekļu piešķiršana kultūras pieminekļu izpētei un publiski pieejamu valsts nozīmes kultūras pieminekļu konservācijai un restaurācijai;

13. atļauja kultūras pieminekļa, t. sk. valstij piederošas senlietas, pagaidu izvešanai un mākslas un antikvāro priekšmetu pilnīgai izvešanai un pagaidu izvešanai no Latvijas;
14. nelikumīgi izvesto kultūras priekšmetu atdošanas procedūras organizēšana;
15. lēmums par pirmpirkuma tiesību izmantošanu uz valsts nozīmes kultūras pieminekli;
16. restaurācijas kvalifikācijas novērtēšana;
17. konsultācijas kultūras pieminekļu aizsardzības jautājumos;
18. kultūras pieminekļu informācijas pārvaldība.

Informācija par Pārvaldes sniegtajiem pakalpojumiem pieejama [Valsts pakalpojumu portālā “Latvija”](#) un iestādes oficiālajā tīmekļvietnē nkmp.gov.lv. Pakalpojumus ir iespējams pieprasīt un saņemt gan elektroniski, gan klātienē, ar tālruni, e-pasta un pasta starpniecību. Pakalpojuma procesa apraksts un saistītie dokumenti atrodami Pārvaldes oficiālajā tīmekļvietnē, sadaļā “Pakalpojumi”.

Pārskata gadā uzsākta Pārvaldes sniegto pakalpojumu saraksta pārskatīšana un to optimizēšanas¹³ iespēju izvērtēšana, kā arī Pārvaldes oficiālajā tīmekļvietnē publicēta Pārvaldes sniegto pakalpojumu novērtēšanas aptauja.

Par maksu Pārvalde izsniedz atļaujas kultūras pieminekļu, tajā skaitā valstij piederošo senlietu, pagaidu izvešanai no Latvijas Republikas un mākslas un antikvāro priekšmetu pagaidu izvešanai vai pilnīgai izvešanai no Latvijas Republikas.¹⁴ Savukārt saskaņā ar publisko maksas pakalpojumu cenrādi¹⁵ Pārvalde sniedz šādus pakalpojumus:

- Pārvaldes izziņa par to, ka mākslas vai antikvārais priekšmets neietilpst tajā mākslas un antikvāro priekšmetu kategorijā, kuru izvešanai vai pagaidu izvešanai no Latvijas Republikas ir nepieciešama Pārvaldes atļauja;
- kultūras priekšmeta apskate tā atrašanās vietā – pakalpojumā ietilpst Pārvaldes mākslas priekšmetu eksperta izbraukums, lai pēc personas lūguma veiktu liela izmēra kultūras priekšmeta apskati tā atrašanās vietā. Pakalpojumā iekļauj arī eksperta ceļā pavadīto laiku.

¹³ Optimizācija paredz samazināt pakalpojumu skaitu, pēc iespējas pārveidojot "vienkāršos pakalpojumus" par "kompleksiem pakalpojumiem", kuros ietverti vairāki atsevišķi vienkārši pakalpojumi un kas apmierina plašākas klienta vajadzības.

¹⁴ Ministru kabineta 2016. gada 1. novembra noteikumi Nr. 708 "Noteikumi par valsts nodevu par kultūras pieminekļu, tajā skaitā valstij piederošo senlietu, pagaidu izvešanu un mākslas un antikvāro priekšmetu pilnīgu izvešanu un pagaidu izvešanu no Latvijas". <https://likumi.lv/ta/id/286340>

¹⁵ Ministru kabineta 2017. gada 22. augusta noteikumi Nr. 488 "Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas publisko maksas pakalpojumu cenrādis". <https://likumi.lv/ta/id/293060>

2.9. Iestādes veiktie un pasūtītie pētījumi

2024. gadā Pārvalde uzsāka vairākus pētījumus, lielu lomu pievēršot zemūdens mantojuma apzināšanai un izpētei:

- Zemūdens kultūrvēsturiskā mantojuma apzināšana Daugavgrīvas un Buļļu piekrastes zonā Rīgas līcī;
- Burinieka vraka kultūrvēsturiskā izpēte Rīgas līcī starp Ragaciemu un Enguri;
- “Trīs brāļi”;
- UNESCO Pasaules mantojuma vietas – Rīgas vēsturiskā centra – vērtību saglabāšanas un attīstības izpēte un analīze.

2.10. Iestādes vadības un darbības uzlabošanas sistēmas

Lai nodrošinātu efektīvu, lietderīgu un ekonomisku iestādes darbību atbilstoši tās kompetencei, izvirzītajiem mērķiem, uzdevumiem un pieejamajiem resursiem, Pārvalde ieviesusi tādas vadības un darbības uzlabošanas sistēmas, iekšējos mehānismus kā stratēģiskā plānošana, snieguma vadība, iekšējā kontrole, pretkorupcijas pasākumu īstenošana, interešu konflikta situāciju novēršana, trauksmes celšana u. c. Savā darbībā Pārvalde ievēro labas pārvaldības principus, kas ietver atklātību pret sabiedrību, datu aizsardzību, taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā, kā arī administratīvā sloga, birokrātijas mazināšanu.

Stratēģiskās plānošanas mērķis ir iestādes kapacitātes pārvaldība un attīstība, iestādes vadītājam ļaujot mērķtiecīgāk noteikt iestādes attīstības virzienus un rezultātu sasniegšanas termiņus. Pārvaldē izstrādātie vadības dokumenti (darbības stratēģija un ikgadējais darba plāns) 2023.–2027. gada plānošanas periodam palīdz organizēt iestādes darbību atbilstoši noteiktajām attīstības prioritātēm un mērķiem, ievērojot nozarē apstiprinātos attīstības plānošanas dokumentus, tiesību aktus un plānoto iestādes valsts budžeta izdevumu kopapjomu vidējam termiņam. Savukārt Pārvaldes publiskie pārskati un darba izpildes pārskati parāda darbības stratēģijas ieviešanas gaitu, sasniegtos rezultātus, iezīmē problēmjautājumus un pārvaldības, sniegto pakalpojumu uzlabošanas iespējas.

Lai pilnveidotu plānošanas procesus, nodrošinātu uzdevumu savlaicīgu izpildi un kontroli, Pārvaldē ne retāk kā reizi mēnesī notiek darba plānošanas sanāksmes, kurās tiek pārrunāti aktuālie darba jautājumi, sadarbība starp Pārvaldes struktūrvienībām kopīgu uzdevumu izpildei. Ja nepieciešams, tiek organizētas arī operatīvās sanāksmes konkrētu problēmu tūlītējai izskatīšanai un risināšanai.

Attiecībā par snieguma vadību, regulāru datu analīzi un uzlabojumu ieviešanu Pārvalde darbības stratēģijā ir nodefinējusi galvenos snieguma rādītājus esošajam plānošanas periodam darbības efektivitātes novērtēšanai. Lai nodrošinātu šī procesa

uzraudzību un novērtēšanu, pārskata gadā ir apstiprinātas galveno snieguma rādītāju passes, kuru izstrādes mērķis bija novērtēt veikto pasākumu efektivitāti, sekot līdzi progresam un analizēt, kuras darbības ir jēgpilnas un turpināmas, bet kurās jomās ir nepieciešamas izmaiņas, uzlabojumi.

Snieguma vadība cieši saistās arī ar iestādes nodarbināto ikgadējo darba izpildes un kompetenču novērtēšanu, talantu vadību.

Viena no svarīgākajām iestādes vadības sistēmām ir iekšējās kontroles sistēma, kas sekmē risku pārvaldību, nodrošina caurspīdīgumu, atbildību lēmumu pieņemšanā, komunikācijā un uzraudzībā. Pārskata gadā Pārvaldē īstenoti pasākumi iekšējās kontroles stiprināšanai, izvērtējot pamatdarbības procesus un to iekšējo regulējumu. Veikts nozīmīgs darbs esošo iekšējo normatīvo aktu aktualizēšanā, kā arī izdoti jauni iekšējie normatīvie akti: “Kārtība atzinuma sagatavošanai par kultūras pieminekļu saglabāšanu un izmantošanu atbilstoši kultūras pieminekļu aizsardzības prasībām Rīgā”, “Kārtība finansējuma kultūras vērtību apzināšanai, kultūras pieminekļu izpētei, popularizācijai, citiem ar kultūras pieminekļu saglabāšanu saistītiem pasākumiem plānošanai un kontrolei”, “Administratīvo izdevumu un sabiedrisko attiecību īstenošanas izdevumu uzskaites un norakstīšanas kārtība”; aktualizēti Pārvaldes struktūrvienību reglamenti. Pārvaldes struktūrvienību vadītāju pienākums ir katru gadu pārbaudīt, izvērtēt un nepieciešamības gadījumā ierosināt izmaiņas struktūrvienības kompetences jautājumus regulējošos iekšējos normatīvajos aktos, kā arī struktūrvienības kompetencē noteiktu jautājumu izskatīšanas un lēmumu pieņemšanas procedūrās.

Attiecībā par korupcijas risku mazināšanu un novēršanu 2024. gada nogalē uzsākts darbs pie Pārvaldes korupcijas novēršanas pasākumu plānā 2023.–2025. gadam identificēto korupcijas risku un to novērtējuma pārskatīšanas un aktualizēšanas un pie Pārvaldes amatu, kas pakļauti augstam un vidējam korupcijas riskam, saraksta sagatavošanas.

Savukārt, lai nodrošinātu valsts amatpersonas darbības kontroli, atpazītu un novērstu iespējamās interesu konflikta situācijas, kas valsts amatpersonai var rasties, izmantojot savu amatu personīgu labumu gūšanai, Pārskata gadā aktualizēts iekšējais normatīvais regulējums par amatpersonu amatu savienošanas atļauju saņemšanas kārtību, interešu konflikta novēršanu un ziedojumu pieņemšanu Pārvaldē un apstiprināts jauns Pārvaldes ētikas kodekss. Ētikai, vērtībām un pamatprincipiem ir izšķiroša loma interešu konflikta novēršanā, jo tā nosaka ne tikai juridisko atbilstību, bet arī morālās vadlīnijas, kas palīdz nodarbinātajiem rīkoties taisnīgi, objektīvi un sabiedrības interesēs.

Ar iestādes iekšējiem mehānismiem cieši saistīta trauksmes celšanas sistēma, kuras darbība sekmē problēmu un pārkāpumu agrīnu identificēšanu iestādē, iekšējās vides un savstarpējās uzticēšanās uzlabošanu un reputācijas aizsardzību, kā arī nodarbināto iesaistīšanās un apmierinātības veicināšanu. 2024. gadā Pārvaldē kā

kompetentā iestādē saņemts viens trauksmes cēlēja ziņojums; Pārvalde sniedza ziņotājam atbildi, informējot par veiktajām darbībām un konstatētajiem faktiem.

Nodrošinot šo sistēmu efektīvu īstenošanu, Pārvalde veicina nepārtrauktu uzlabojumu kultūru, nodarbināto iesaisti un atbildību lēmumu pieņemšanā. Regulāra procesa izvērtēšana un pielāgošana mainīgajiem apstākļiem ļauj iestādei strādāt mērķtiecīgi un caurskatāmi, stiprinot sabiedrības uzticību un veicinot ilgtspējīgu attīstību.

2.11. Iestādes darbības stratēģijas ieviešanas novērtējums pārskata gadā

Plānošanas periodam no 2023. līdz 2027. gadam Pārvalde noteikusi galvenos snieguma rādītājus, tajos ietverot tādas aktuālas valsts pārvaldes attīstības tēmas kā cilvēkresursu prasmju attīstība un iesaistīšanās, klimatneitralitāte un inovācija.

Galvenais snieguma rādītājs ir konkrēts, izmērāms lielums, kas palīdz novērtēt iestādes darba vai atsevišķu tās darbības procesu efektivitāti un sasniegtos rezultātus attiecībā pret izvirzītajiem mērķiem. 2024. gadā Pārvalde sasniedza šādus rezultātus:

Galvenais snieguma rādītājs	Sasniegtais rezultāts/bāzes vērtība ¹⁶ (2024)
Speciālo institūciju stabilitāte, neatkarība, pieredze un sabiedrības uzticības līmenis (palielināta klientu apmierinātība par sadarbību un komunikāciju (veikta klientu aptauja vismaz vienu reizi divos gados))	Pārskata gada novembrī Pārvaldes oficiālajā tīmekļvietnē publicēta Pārvaldes sniegto pakalpojumu novērtēšanas aptauja, tajā iekļaujot jautājumus par pakalpojumu saņemšanu, Pārvaldes nodarbināto sniegto informāciju, attieksmi, kā arī apmierinātību par saņemto pakalpojumu kvalitāti. Gada nogalē klientu aktivitāte bija zema, līdz ar to aptauja tiks turpināta 2025. gadā, lai izvērtētu esošo piedāvājumu, veiktu nepieciešamos uzlabojumus, iespējams, izstrādātu un piedāvātu jaunus pakalpojumus, uzsvaru liekot uz personalizētu, proaktīvu pakalpojumu izveidi, tā sekmējot pakalpojumu sniegšanas pieejas pāreju no reaktīvas (iedzīvotājam jāzina, kādi pakalpojumi viņam pienākas) uz proaktīvu (valsts pārvalde proaktīvi informē iedzīvotāju par iespējām, tiesībām un pienākumiem, kas viņam ir pieejamas un saistošas).
Darba izpildes prasībām atbilstošs darba sniegums (novērtēšanā (NEVIS ¹⁷) saņemtais novērtējums <i>labi</i> ir vismaz 80% nodarbināto)	Lai nodrošinātu kvalitatīvu darba izpildi, ir svarīgi nodarbinātajam skaidri nodefinēt amata mērķus, uzdevumus un sasniežamos rezultātus, kā arī darba izpildes prasības un sekmēt nodarbinātā atbilstošu darba sniegumu.

¹⁶ Bāzes vērtība ir sākotnējais snieguma rādītāja lielums, kas kalpo par atsauci turpmākai salīdzināšanai un progresu novērtēšanai. Tā ļauj noteikt, cik lielā mērā rādītājs ir uzlabojies vai pasliktinājies plānošanas perioda laikā.

¹⁷ Valsts informācijas sistēma "Novērtēšanas elektroniskās veidlapas informācijas sistēma".

	Par 2024. gadā veikto darbu Pārvaldes nodarbinātie NEVIS saņēmuši novērtējumus <i>labi</i>, <i>ļoti labi</i> vai <i>teicami</i>, līdz ar to viņu darba sniegums vērtējams kā atbilstošs noteiktajam darba izpildes prasībām.
Nodarbināto profesionālā apmācība un kvalifikācijas paaugstināšana (gadā notikusi vismaz viena apmācība katram nodarbinātajam)	Pārvaldes nodarbinātie pārskata gadā rūpējās par savu zināšanu, prasmju un spēju kvalitatīvu papildināšanu, piedaloties gan Valsts administrācijas skolas piedāvātajos semināros,ursos, gan citu izglītojošu iestāžu pasākumos, aktivitātēs. 2024. gadā 36 Pārvaldes nodarbinātie saņēma papildu izglītības sertifikātus vai apliecinājumus, līdz ar to nesasniedzot rādītāja mērķi. Pārvaldes vadībai būtu jāstiprina nodarbināto vēlme apgūt jaunas zināšanas, piedāvājot saistošus, kvalitatīvus apmācību kursus, lekcijas, seminārus, iespējams, organizējot Pārvaldes nodarbināto grupu apmācības.
Personāla (pamatdarbības veicēju) mainība, nepārsniedzot 10% gadā	Pārskata gadā personāla (pamatdarbības veicēju) mainība Pārvaldē bija 8%, rezultātā izpildot rādītāja mērķi – proti, nepārsniedzot 10% gadā. Personāla mainība jeb nodarbināto rotācija iestādē ir nozīmīgs rādītājs, kas var liecināt gan par mērķtiecīgu attīstību, gan arī par iespējamām problēmām. Lai novērtētu personāla mainību, ir svarīgi analizēt cēloņus, tendences un sekas.
Nodarbināto apmierinātība ar darba organizāciju, iekšējo sadarbību un izaugsmes iespējām (veikta nodarbināto apmierinātības aptauja; paaugstināts nodarbināto iesaistes īpatsvars aptaujas aizpildīšanā (45%, 47%, 50%, 55%, 60%); nodarbināto apmierinātības pakāpenisks procentuālais pieaugums par darba organizāciju, iekšējo sadarbību un izaugsmes iespējām katru gadu)	Pārskata gada novembrī veikta Pārvaldes nodarbināto apmierinātības aptauja, lai novērtētu darba organizāciju, iekšējo sadarbību un izaugsmes iespējas Pārvaldē. Aptaujā piedalījās 52 Pārvaldes nodarbinātie, kas attiecīgi sastādīja 52%, rezultātā izpildot rādītāja iesaistes mērķi – proti, 47% 2024. gadā. Kā liecina aptaujas rezultāti, tad 77% respondentu bija pozitīvs vērtējums. Kopumā, izvērtējot aptaujas rezultātus, jāsecina, ka nodarbināto apmierinātība ir kritisks faktors, kas ietekmē ne tikai personāla produktivitāti un lojalitāti, bet arī iestādes kopējo sniegumu un darbības efektivitāti.
Valsts pārvaldes atlīdzības sistēmas reforma (vidējā atlīdzība Pārvaldes nodarbinātajiem 2027. gadā sasniedz vismaz 70% no valsts pārvaldes atlīdzības sistēmas algu skalas viduspunkta)	Pārskata gadā (uz 28.12.2024.) Pārvaldes nodarbināto vidējās atlīdzības līmenis nebija zemāks par 71,28% no Valsts kancelejas 2024. gadam noteiktās mēnešalgu skalas viduspunkta vērtības atbilstoši katrai mēnešalgu grupai, rezultātā izpildot rādītāja mērķi – vismaz 70%. Kopumā valsts pārvaldes atlīdzības sistēmas reforma ir būtisks solis ceļā uz konkurētspējīgāku un taisnīgāku atalgojumu valsts pārvaldē strādājošajiem, taču tās veiksmīga īstenošana būs atkarīga no pieejamajiem finanšu resursiem un efektīvas pārvaldības.

“Zaļā” pieeja iepirkumu procesos¹⁸ (vides, arī sociālu nosacījumu integrēšana visās ar iegādi saistītās darbībās – ar pieaugošu tendenci)	Pārskata gadā Pārvalde veica iepirkumu par 5 vieglo automašīnu (4 iekšdedzes dzinēja (M1 un J_C klase) un 1 elektro automašīnas (M1 un C klase)) nomu 132 765,46 eiro (bez pievienotās vērtības nodokļa) apmērā, rezultātā VW <i>Caddy</i> nomainot pret 4 jauniem apvidus auto DACIA <i>DUSTER</i> un 1 elektroauto RENAULT <i>MEGANE</i>, nepaaugstinot Pārvaldes budžeta izmaksas, bet vienlaicīgi veicot zaļo iepirkumu, jo apvidus automašīnām CO₂ emisija nepārsniedz 130 g/km, tā kā to darbināšanai tiek izmantota saspīstā dabasgāze, savukārt elektroauto emisija ir 0. Veicot automašīnu nomaiņu uz videi draudzīgākiem transportlīdzekļiem, Pārvaldes ikdienas darbā tiek radīts mazāks CO₂ izmešu daudzums, mazāk tiek izdalītas cietās daļiņas. Plašāk zaļā iepirkuma ieguvumus raksturo ilgtspējīga patēriņa veicināšana, samazinot negatīvo ietekmi uz vidi un nodrošinot resursu efektīvāku izmantošanu, kā arī inovāciju stiprināšanu.
Elektronisko dokumentu aprīte (pakāpeniski samazināta papīra dokumentu aprīte, 2027. gadā sasniedzot ne vairāk kā 10%)	Pārskata gadā no Pārvaldē saņemtajiem 11 876 dokumentiem elektroniskie dokumenti veidoja 94,38% (11 208), savukārt no nosūtītajiem 6 984 dokumentiem elektronisko dokumentu īpatsvars sastādīja 89,62% (6 259), bet no izsniegtajām 1 766 atļaujām – 99,32% (1 754). Izvērtējot pieejamo statistiku, jāsecina, ka 2024. gadā Pārvaldē elektronisko dokumentu aprīte vidēji veidoja 94,44%, rezultātā izpildot rādītāja mērķi, t. i. ne mazāk kā 90% elektronisko dokumentu aprīte no visas dokumentu aprītes, un kopumā atbalstot elektronisko dokumentu priekšrocības (videi draudzīgi, mazākas izstrādes un aprītes izmaksas, ērtība un pieejamība, viegla meklēšana, integrācija ar citām sistēmām u. c.).
Attālinātais darbs (izmantoto attālinātā darba iespēju īpatsvars ir līdz 20% gadā)	Attālinātais darbs valsts pārvaldē ir kļuvis par nozīmīgu darba organizācijas veidu, kas sniedz vairākas priekšrocības gan nodarbinātajiem, gan iestādēm, sākot no lielākas elastības un produktivitātes līdz izmaksu optimizācijai. Lai pilnvērtīgi izmantotu attālinātā darba modeli, nepieciešama mērķtiecīga iestādes vadības pieeja, droša IT infrastruktūra un atbalstoša organizācijas kultūra. Pārskata gadā attālinātais darbs veidoja 18% no kopējā darba laika Pārvaldē, rezultātā izpildot rādītāja mērķi – proti, līdz 20% gadā.
Inovāciju ieviešana (vismaz viens pasākums gadā)	Inovāciju ieviešana sekmē efektīvākas, caurspīdīgākas un iedzīvotājiem draudzīgākas pārvaldes nodrošināšanu, kā galvenos ieguvumus izceļot kvalitatīvāku pakalpojumu piedāvājumu, administratīvā sloga mazināšanu,

¹⁸ Zaļais publiskais iepirkums ir sistemātiska vides (arī sociālu) nosacījumu integrēšana visās ar preču vai pakalpojumu iepirkumu saistītās darbībās; instruments, ar kura palīdzību iespējams samazināt ietekmi uz vidi, veicināt sociālus uzlabojumus, panākt ietaupījumus budžetā.

	efektivitātes uzlabošanu ar automatizācijas un resursu optimizācijas palīdzību, kā arī datu vadītu lēmumu pieņemšanu. 2024. gada 2. aprīlī valdības sēdē tika izskatīts Informatīvais ziņojums “Par rīcības plānu administratīvā sloga mazināšanai nekustamo īpašumu attīstīšanas jomā”, kurā bija iekļauts jautājums par vienotu regulējumu arhitektūras konkursiem pilsētu vēsturiskajos centros, kā arī vēsturisko zemes vienību robežu nozīme kultūras mantojuma saglabāšanā. Atbilstoši Ministru prezidentes uzdevumam no 2024. gada augusta līdz novembrim notika iesaistīto iestāžu domapmaiņa (inovāciju sprints¹⁹) Valsts kancelejas Inovācijas laboratorijā par kultūras pieminekļu aizsardzības regulējumu un tā ietekmi uz būvniecības nozari un UNESCO. Šajā inovāciju sprintā piedalījās arī Pārvaldes pārstāvji. Galvenais uzdevums bija pārskatīt normatīvo regulējumu arhitektūras ideju konkursu organizēšanai un vēsturisko zemes vienību robežu pārkārtošanai pilsētu vēsturiskajos centros. Sesijās iesaistītie galarezultātā vienojās, ka nav nepieciešams veikt izmaiņas normatīvo aktu regulējumā, lai padarītu skaidrāku procesu virzību, bet ir nepieciešams veidot procesu ceļa kartes un īstenot skaidrojošo darbu.
--	--

3. Budžets un tā izlietojums pārskata gadā

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam”²⁰ 2024. gada budžetā piešķirtie finanšu līdzekļi izlietoti atbilstoši apstiprināto pamatbudžeta programmu, apakšprogrammu un pasākumu resursu izdevumu segšanai un plānoto izdevumu tāmēm un finansēšanas plāniem.

Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums (euro)

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	2023. gadā (faktiskā izpilde)	2024. gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	6 316 633	9 697 790	9 686 266
1.1.	dotācijas	6 294 322	9 664 696	9 637 044

¹⁹ Inovāciju sprints – intensīvs dizaina darbnīcu cikls, kurš veltīts kādas kompleksas problēmas izpētei un definēšanai.

²⁰ Likums "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam".
<https://likumi.lv/ta/id/348569>

1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	6 354	6 500	6 671
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	15 957	26 594	42 551
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi	0	0	0
2.	Izdevumi (kopā)	6 335 805	9 703 791	9 675 059
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	6 290 849	9 660 716	9 631 985
2.1.1.	kārtējie izdevumi	2 384 854	2 480 886	2 458 155
2.1.2.	procentu izdevumi	0	0	0
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	2 815 666	5 994 897	5 994 897
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	0	0	0
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	1 090 329	1 184 933	1 178 933
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	44 956	43 075	43 074

2024. gadā Pārvaldes valsts budžeta programmu un apakšprogrammu sākotnējais plānotais apjoms tika noteikts 5 096 728 eiro apmērā, t. sk. pamata funkciju īstenošanai 2 215 230 eiro, kultūras pieminekļu konservācijas un restaurācijas programmai 847 399 eiro, sakrālā mantojuma finansēšanas programmai 1 000 000 eiro, Brīvības pieminekļa un Rīgas Brāļu kapu uzturēšanai un saglabāšanai 986 333 eiro.

Apakšprogrammā “*Eiropas Savienības programmas Erasmus+ projektu īstenošanas nodrošināšana*” finansējums tika noteikts 31 820 eiro un apakšprogrammā “*Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto projektu un pasākumu īstenošana*” 21 172 eiro apjomā.

Pārskata gadā Pārvaldei piešķirti valsts budžeta līdzekļi 69 906 eiro apmērā prioritārā pasākuma “Valsts pārvaldes kapacitātes stiprināšana, nodrošinot stratēģiski svarīgo amata grupu atlīdzību” īstenošanai. Piešķirtais finansējums pilnībā apgūts Pārvaldes nodarbināto atlīdzības paaugstināšanai.

Papildus 2024. gadā Pārvaldei tika piešķirts finansējums no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” 4 560 497 eiro apjomā, lai nodrošinātu piecu sakrālo objektu restaurāciju un atjaunošanu.

Nemot vērā gada laikā īstenotās apropriāciju izmaiņas, izdevumu plāns gada beigās veidoja 9 697 790 eiro.

Plānoto izdevumu izpilde gada beigās veidoja 9 675 059 eiro jeb 99,70% no gada plāna.

Ieņēmumi par maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem 2024. gadā sastādīja 6 671 eiro no plānotajiem 6 500 eiro, salīdzinot ar 2023. gadu palielinoties par 317 eiro jeb par 5%.

Salīdzinot ar 2023. gadu, subsīdijas un dotācijas kopumā palielinājās par 3 179 231 eiro jeb 112,9%, taču samazinājies kultūras pieminekļu konservācijas un restaurācijas programmas finansējums par 54,6% – no 1 155 295 eiro 2023. gadā uz 525 000 eiro 2024. gadā. Izmaiņas pieejamā finansējuma apjomā ietekmējušas kopējo apstiprināto projektu skaitu, un, salīdzinot ar 2023. gadu, Pārvaldes apstiprinātais projektu skaits samazinājies par 48,1%. Subsīdijas samazinājās arī sakrālā mantojuma finansēšanas programmā par 38,5% – no 1 626 714 eiro 2023. gadā uz 1 000 000 eiro 2024. gadā. Līdz ar to izmaiņas pieejamā finansējuma apjomā ietekmēja darbu apjomu, ko iespējams veikt sakrālajos objektos, lai nodrošinātu to restaurāciju un atjaunošanu.

2024. gadā palielināti “Transferti pašvaldībām” par 7,5%, jo saskaņā ar deleģēšanas līgumu starp Pārvaldi un Rīgas pieminekļu aģentūru finansējums Brīvības pieminekļa un Rīgas Brāļu kapu apsaimniekošanai palielinājās no 761 985 eiro uz 986 333 eiro.

Finansēšanas plāns programmā “Kultūras mantojums” izpildīts par 99,5%.

Finansēšanas plāns apakšprogrammā “*Eiropas Savienības programmas Erasmus+ projektu īstenošanas nodrošināšana*” izpildīts par 98,8% projekta “CHARTER: Cultural Heritage Actions to Refine Training, Education and Roles” īstenošanai. Apakšprogrammas finansējuma atlikums 16 351 eiro apmērā 2024. gada nogalē radies tāpēc, ka 2024. gada decembrī Barselonas universitāte (projekta vadošais partneris) veica kārtējo maksājumu atbilstoši līguma nosacījumiem par avansa maksājumu veikšanu. Finansējums būs nepieciešams projekta rezultātu izplatīšanas aktivitātēm, kas norisināsies 2025. gadā, kad tiks veikta projekta rekomendāciju tulkošana un izdošana latviešu valodā, kā arī paredzētas citas rezultātu īstenošanas aktivitātes, lai nodrošinātu projekta rezultātu ieviešanu un ilgtspēju.

Finansēšanas plāns apakšprogrammā “*Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto projektu un pasākumu īstenošana*” izpildīts par 91,1% projekta “3D skenēšana un jaunās tehnoloģijas kultūras mantojuma pārvaldībā” īstenošanai. 2024. gadā šajā apakšprogrammā slēgtie budžeta asignējumi sastādīja 1 885 eiro, un līdzekļi netika pārvirzīti citiem mērķiem, jo finansējuma izlietošana paredzētajam mērķim plānota

2025. gadā, kad turpināsies projekta aktivitātes. Būtiskākais iemesls neizpildei bija rokasgrāmatas izstrādes kavēšanās, un līdz ar to netika uzsāktas ar rokasgrāmatas izdošanu saistītās aktivitātes kā tulkošana, korektūra un maketēšana. Tāpat arī divpusējā vizītē Oslo, Norvēģijā, piedalījās mazāks dalībnieku skaits nekā tika plānots.

4. Personāls

Pārvaldē darba kultūru raksturo sadarbība, cieņa, godprātība, nodrošinot efektīvu, atvērtu pārvaldību kultūras pieminekļu aizsardzības jomā un sekmējot katra Pārvaldes nodarbinātā iesaisti, godīgu novērtējumu, profesionālu izaugsmi un gandarījumu par kopīgi paveikto.

4.1. Amata vietu skaits un faktiskais vidējais nodarbināto skaits

2024. gada 31. decembrī Pārvaldē bija 104 amata vietas (t. sk. 4 vakances), no tām 37 bija valsts civildienesta ierēdņu amata vietas un 67 darbinieku amata vietas.

Kopējais faktiskais vidējais nodarbināto skaits bija 101.

4.2. Izglītība

No visiem Pārvaldē nodarbinātajiem augstākā izglītība bija 91%, t. sk. 47% bija akadēmiskā vai otrā līmeņa profesionālā izglītība (maģistrs), 4% nodarbinātajiem bija doktora grāds, 2% bija doktora zinātniskā grāda kandidāti. 9% nodarbināto bija vidējā izglītība (tehniskais personāls).

4.3. Mainība

Personāla mainību 2024. gadā raksturo: no darba Pārvaldē atbrīvoti 13 nodarbinātie, bet darbā pieņemti 12 nodarbinātie; personāla kopējais rotācijas koeficients bija 0,25 jeb 25%;²¹ personāla mainība bija 13%.²²

4.4. Skaits sadalījumā pa vecuma un dzimuma grupām

Pārvaldes nodarbināto sadalījumu pa vecuma grupām raksturo: 32 nodarbinātie bija vecumā līdz 40 gadiem, 49 – vecumā no 41 līdz 65 gadiem un 20 nodarbinātie bija vecāki par 66 gadiem.

²¹ Personāla rotācijas koeficients = (pieņemto skaits + atbrīvoto skaits)/faktiski nodarbināto vidējo skaitu (norāda, par cik % Pārvaldē ir nomainījies personāls).

²² Personāla mainības koeficients = atbrīvoto skaits/faktiski nodarbināto vidējo skaitu (norāda, cik % no nodarbinātajiem ir pārtraukuši darba tiesiskās attiecības).

Sadalījumu pa dzimuma grupām veidoja: 75 sievietes (74%) un 26 vīrieši (26%).

5. Komunikācija ar sabiedrību

2024. gadā turpināts mērķtiecīgs darbs, veidojot komunikāciju ar sabiedrību. Pastāvīgi papildināts un pilnveidots iestādes oficiālās tīmekļvietnes nkmp.gov.lv saturs, uzturēti sociālo tīklu konti portālos *Facebook*, *Instagram* un *X*. Veidota saziņa ar medijiem. Sniegti komentāri par jautājumiem, kas saistībā ar kultūras pieminekļu aizsardzību raisījuši satraukumu vai interesei sabiedrībā kā, piemēram, situācija ar vēsturiskajām ēkām Pētersalas ielā, Rīgā, vēsturiskā Kaķu nama ugunsnelaime, rīcība senlietu atrašanas gadījumā, Stūra mājas un Mežotnes pils nākotnes jautājumi, 5. tramvaju depo ēkas pārbūve, sabiedrības informēšana par aktivitātēm saistībā ar civilās aizsardzības jautājumiem kultūras mantojuma aizsardzībai, Līvberzes baznīcā jaunatklātās kultūras vērtības, Baldones centrā atrasto apbedījumu jautājums, par sadarbību ar UNESCO Pasaules mantojuma centru saistībā ar apjomīgu būvniecības ieceri Vecrīgā u. c.

Pārvalde, ikdienas darbā veicot plašu klientu konsultēšanu, īsteno sabiedrības informēšanu un izglītošanu. Iestādes valsts inspektori konsultē kultūras pieminekļu īpašniekus un pašvaldības, pēc nepieciešamības piesaistot Pārvaldes struktūrvienību ekspertus. Savukārt eksperti veic pastāvīgas konsultācijas un skaidrojošo darbu, sadarbojoties ar privātpersonām, attīstītājiem, uzņēmumiem, pašvaldībām un citām valsts pārvaldes institūcijām.

Lai izzinātu sabiedrības viedokli par apmierinātību ar valsts iestādes darba kvalitāti, 2024. gada novembrī Pārvaldes oficiālajā tīmekļvietnē tika publicēta aptauja, aicinot novērtēt Pārvaldes sniegtos pakalpojumus. Aptauja tiks turpināta 2025. gadā.

6. Plānotie pasākumi 2025. gadā

6.1. Galvenie uzdevumi

Lai nodrošinātu Latvijas kultūras pieminekļu aizsardzības stratēģijas 2023–2027, Pārvaldes darbības stratēģijas 2023.–2027. gadam īstenošanu, kā arī saistošo politikas plānošanas dokumentu, politisko vadlīniju dokumentu un citu deleģētu uzdevumu izpildi, Pārvalde 2025. gadā plāno:

- Stiprinot kultūras mantojuma nozares gatavību rīcībai krīzes situācijās, pabeigt īpaši aizsargājamu kultūras pieminekļu apsekošanu, konsultēt kultūras pieminekļu īpašniekus (valdītājus), pašvaldības u. c. par kultūras mantojuma vērtību aizsardzību, organizēt civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas apmācības, nodrošināt nepieciešamo resursu apzināšanu preventīvo un gatavības pasākumu, kā arī reaģēšanas pasākumu īstenošanai.

- Nodrošinot ciešāku sadarbību ar nozarē iesaistītajām pusēm, stiprināt kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas politiku, piedaloties normatīvo aktu projektu izstrādē un politikas plānošanas dokumentu sagatavošanā, turpināt konsultatīvo padomju darbu, palielinot to lomu plašākas sabiedrības interesēs, kā arī organizēt diskusijas par aktuāliem kultūras mantojuma saglabāšanas jautājumiem.
- Paaugstinot kultūras vērtību restauratoru atbildību, sekmējot meistarības izaugsmi un zināšanu, prasmju pēctecību, turpināt restauratoru profesionālās kvalifikācijas novērtēšanas sistēmas darbību un ieguldījumu kultūras mantojuma restaurācijā.
- Veidojot profesionālu, motivētu, uz rezultātu un attīstību vērstu komandu, pārskatīt atalgojuma paaugstināšanas, profesionālās pilnveides un kvalifikācijas celšanas iespējas, veicināt nodarbināto apmierinātību un labbūtību darbavietā, uzlabot darba vidi.
- Sekmējot efektīvu resursu, procesu un risku pārvaldību, turpināt sniegto pakalpojumu optimizēšanu, attīstību, jaunu pakalpojumu izveidi klientu apmierinātības paaugstināšanai.
- Atbalstot pielāgošanos klimata pārmaiņām, rosināt atbildīgu rīcību, resursu taupīšanu un materiālu atkārtotu izmantošanu, veicināt uz tradīcijām balstītu metožu, materiālu un prasmju izmantošanu un to pielietošanu mūsdienu risinājumos, izcelt labākās prakses piemērus būvētā mantojuma saglabāšanā atbilstoši ilgtspējas principiem, aicināt būvēt mazāk, bet kvalitatīvāk!

6.2. Plānotie sadarbības projekti

2025. gadā Pārvalde turpinās šādus sadarbības projektus:

- Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētā divpusējās sadarbības projektu “3D skenēšana un jaunās tehnoloģijas kultūras mantojuma pārvaldībā”;
- DEHIO Latvijas arhitektūras un mākslas pieminekļu rokasgrāmatas (“Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Lettland”) sagatavošana un izdošana latviešu un vācu valodās.

6.3. Plānotie pētījumi

Pārvalde 2025. gadā turpinās pētniecisko darbu un šādus pētījumus:

- Zemūdens kultūrvēsturiskā mantojuma apzināšana Daugavgrīvas un Buļļu piekrastes zonā Rīgas līcī;
- Burinieka vraka kultūrvēsturiskā izpēte Rīgas līcī starp Ragaciemu un Enguri;
- “Trīs brāļi”;

- UNESCO Pasaules mantojuma vietas – Rīgas vēsturiskā centra – vērtību saglabāšanas un attīstības izpēte un analīze.*

*Pārvaldes 2024. gada publiskajā pārskatā ietvertā informācija var tikt papildināta.

Pārvaldes 2024. gada publiskā pārskata vizuālajā noformējumā izmantoti fotoattēli (uz titullapas – Pārvaldes speciālisti pārrunā un sniedz konsultācijas Rīgas Lielās ģildes pārbūves un atjaunošanas darbu laikā/Pārvaldes Rīgas reģionālās nodaļas vadītājas – galvenās valsts inspektora – I. Martas uzņemta fotogrāfija; uz pēdējās lapas – Oleru muižas kungu mājas kāpņu elements Oleru muižā, Jeru pagastā, Valmieras novadā (restaurācijas laiks: 2022–2024)/fotogrāfija no Pārvaldes izdotā kataloga “Restaurētie kultūras pieminekļi Latvijā 2023”).